

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף כה

האומר "יברכוך טובים",

האומר בתפילתו, "יברכוך טובים", הרי זה

דרכי המינות.

רש"י מפרש, שהאומר כן, כוונתו שהטובים

בלבד יברכו את ה', ולא הרעים, ומוציא את

הפושעים מן הכלל.

ודרך מינות היא, כי חכמים למדו ממה

שמנה הכתוב את החלבנה עם סממני

הקטורת, שיש לנו לצרף את הפושעים להיות

עמנו באגודה אחת.

ויש מפרשים שהאומר "יברכוך טובים",

הרי הוא כאומר "יברכוך, אלקים טובים",

כלומר מברכים אנו את האלקים הטובים.

ודרך מינות היא זו, כי משמע מדבריו שיש

שתי רשויות, אלקים טובים, ואלקים שאינם

כן.

דברים שמשתיקים את האומר בתפילתו

רשאי אדם להוסיף בתפילה דברי תחנונים

כרצונו. אולם אם הוסיף את אחד הדברים

הבאים, משתיקים אותו, מהטעמים

המבוארים להלן.

האומר מודים מודים

מי שכופל את ההודאה, ואומר "מודים

אנחנו לך מודים אנחנו לך", משתיקים אותו,

כי הוא נראה כמודה לשתי רשויות.

האומר על טוב יזכר שמך

מי שאומר בתפילתו, "על טוב שאתה עושה לנו

יזכר שמך", משתיקים אותו. כי משמע

מדבריו, שרק על הטובה יש להודות. ואין

הדבר כן, כי חייב אדם לברך על הרעה כשם

שמברך על הטובה.

ועל כל דבר יש לברך את הברכה הראויה לו, על

הרעה מברך ברוך דיין האמת, ועל הטובה מברך

ברוך הטוב והמטיב.

האומר על קן צפור יגיעו רחמך

האומר בתפילתו, "כשם שרחמך מגיעים על

קן ציפור, שאמרת לשלח את האם, כך חוס

ורחם עלינו", משתיקים אותו.

ואמוראי ארץ ישראל, רבי יוסי בר אבין ורבי

יוסי בר זבידא, נחלקו בטעמו של דבר.

אחד מהם אומר, שהסיבה לכך שמשתיקים

אותו, כי כשאומר כן, הוא מטיל קנאה

במעשה בראשית, לומר על העופות חס, ועל

בהמות וחיות אינו חס.

ואחד מהם אומר, שהסיבה לכך שמשתיקים

אותו, מפני שעושה מדותיו [=מצוותיו] של

הקדוש ברוך הוא רחמים, ואינו אלא גזרות,

שהוא לא לרחמים ציווה הדבר, אלא להטיל

על ישראל חקי גזרותיו, להודיע שהם עבדיו,

ושומרי מצותיו וגזרות חוקותיו.

רבה בודק את אביי

אחד ירד להתפלל לפני רבה, ואמר בתפילתו,

"אתה חסת על קן צפור, אתה חוס ורחם

עלינו".

רצה רבה לבדוק את אביי, ואמר על אותו

מתפלל שבח זה, "כמה ידע האי מרבנן

לרצות את רבונו", כלומר יודע זה לרצות את

הקדוש ברוך הוא הרבה בתפילתו.

עמד אביי במבחן ואמר, והלא במשנה

מבואר שמשתיקים אותו.

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הזכרת שבחי הקדוש ברוך הוא

אין לשבח את הקדוש ברוך הוא בתפילה, אלא בשבחים אלו, "הגדול הגבור והנורא".

שכן שבחים אלו אמרם משה רבינו, "כִּי הִ' אֱלֹקֵיכֶם הוּא אֱלֹקֵי הָאֱלֹקִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנָיו וְלֹא יִקַּח שָׁחַד" (דברים י"י"ז).

ותקנו אותם אנשי כנסת הגדולה בתפילה, כמו שאמר עזרא כשהתפלל על מעל הגולה, [בספר עזרא] "וְעַתָּה אֱלֹקֵינוּ הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא שׁוֹמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד אֵל זָמֵעַ לְפָנָיִךְ אֵת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָנוּ לְמַלְכֵינוּ לְשָׂרֵינוּ וּלְכַהֲנֵינוּ וְלַנְּבִיאָנוּ וְלַאֲבֹתֵינוּ וְלְכָל עַמֶּךָ מִימֵי מַלְכֵי אֲשׁוּר עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (נחמיה ט' ל"ב).

אבל שאר שבחים אין לומר, שכן אפילו את השבחים הללו לא היה לנו רשות לומר אם לא נאמרו על ידי משה ואנשי כנסת הגדולה.

משל לאדם, שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב, והיו מקלסים אותו ואומרים שיש לו דנרי כסף, והלא גנאי הוא לו. והוא הדין בשבחי הקדוש ברוך הוא, שהם גדולים עד מאוד, וכשישבחוהו בני אדם כפי דעתם, באמת לא ישבחוהו אלא בדברים קלים שלו.

ומעשה באחד שירד להתפלל לפני התיבה בפני רבי חנינא ואמר בתפילתו "האל הגדול הגבור והנורא האדיר והחזק והאמיץ". הוכיח אותו רבי חנינא ואמר לו וכי בכך סיימת את כל שבחי הבורא. ולימד אותו שאין להוסיף על מה שאמר משה ואנשי כנסת הגדולה.

הכל בידי שמים

לדברי רבי חנינא, כל הבא על האדם, כגון אם יהיה ארוך או קצר, עני או עשיר, חכם או שוטה, לבן או שחור, הכל בידי שמים, חוץ מדבר אחד, והוא יראת שמים, כלומר אם יהיה צדיק או רשע.

כי הקדוש ברוך הוא נותן לפני כל אחד שתי דרכים, ועליו לבחור לו יראת שמים.

שנאמר, "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֶׂאֵל מַעֲמֶךָ כִּי אִם לְיִרְאָה אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ לְלַכֵּת בְּכָל דְּרָכָיו וּלְאֶהָבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" (דברים י"י"ב), הרי שדבר זה מסור בידינו.

יראת שמים דבר גדול או קטן

מתוך דברי משה שאמר, "מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֶׂאֵל מַעֲמֶךָ כִּי אִם לְיִרְאָה", משמע, שיראת שמים שהקדוש ברוך הוא שואל מעימנו היא דבר קטן.

ובאמת אין הדבר כן, אלא דבר גדול היא, כמו שאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי, אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו, אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר "יִרְאָת ה' הִיא אוֹצְרוֹ" (ישעיה ל"ג ו').

אבל אצל משה, מאחר שהיתה בידו מידה זו, לא החשיבה כדבר גדול.

משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול, ויש לו, דומה עליו ככלי קטן. קטן ואין לו, דומה עליו ככלי גדול.

האומר שמע שמע

הקורא את שמע, וכופל כל פסוק שתי פעמים, כגון שאומר, "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד, "משתקים אותו, כי נראה כקורא כן כנגד שתי רשויות.

ואין לומר שנראה כקורא שתי פעמים, משום שלא כוון כראוי בפעם ראשונה. כי אין נכון לקרוא את שמע בלא לכוון, שאין לאדם לנהוג בתפילתו למקום, כמנהג שנוהג בחבירו, שמדבר לפניו בלא לכוון, וחוזר ומדבר פעם שניה, ומראה לו בכך שלא כיון בראשונה [=חברותא כלפי שמיא מי איכא]. והקורא בלא לכוון, ראוי להכותו במקבת עד שיכוון. ואם כן, אין לתלות את חזרתו בחוסר כוונה, אלא בכך שקורא לשתי

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

רשויות.

והכופל כל מילה שתי פעמים, כגון שאומר, "שמע שמע ישראל ישראל ה' ה' אלוקינו אלוקינו ה' ה' אחד אחד", אין משתקים אותו, כי בכך אינו נראה כקורא לשתי רשויות, אבל מגונה הוא, כי דומה למתלוצץ.

המכנה בעריות

המכנה בעריות הוא זה שדורש פרשת עריות בכינוי, כגון כשאמרה תורה "עֲרֹת אָבִיךָ וְעֲרֹת אִמְךָ לֹא תִגְלֶה" (ויקרא י"ח ז'), לא נתכוונה לערוותם ממש, אלא לקלונם, וכינתה את קלונם בשם ערווה, וכוונת הכתוב, שלא יגלה קלון אביו וקלון אמו ברבים.

ומבואר במשנתנו, שהעושה כן, ומכנה בעריות, משתקין אותו.

וכגון שעושה זאת בתרגמו את התורה בציבור בכינוי, שמתרגם "קלנא דאבוך וקלנא דאימך לא תגלי".

"וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְךָ"

מולך הוא שם של עבודה זרה, ודרך עבודתה היה, שמוסר בנו לכמרים של אותה עבודה זרה, והם עושים שתי מדורות גדולות, ומעבירין את הבן ברגליו, בין שתי מדורות האש, ולא באש עצמה.

ודבר זה אסור לעשותו, שנאמר, "וּמִזְרַעְךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְךְךָ" (ויקרא י"ח כ"א), ללמד, שלא יעביר זרעו בעבודת המולך.

והאומר שאין כוונת הכתוב כן, אלא שישראל אסור לבוא על נוכרית, שלא יתן זרעו בנוכרית, שבכך יוליד בן לעבודה זרה, משתקין אותו בניזיפה. כי עוקר את הכתוב ממשמעו, ונותן כרת למי שבא על הנוכרית, ומחייבו חטאת בשוגג, ומיתת בית דין על המזיד.

אלו נקראים ומתרגמים

רוב המקרא ראוי להיות נקרא בציבור, וגם להיות מתורגם בציבור.

ובהמשך יתבאר בעזה"י, שיש פרשיות יוצאות מן הכלל, חלקן נקראות ולא מתרגמות, וחלקן אף אינן נקראות, מטעמים שיתבארו בעזה"י.

ויש פרשיות, שגם בהן היה טעם לומר שלא יהיו נקראות או מתרגמות, ואף על פי כן הן נקראות ומתרגמות, [נסימנן בל"ת עק"ן נשפ"ה], ואלו הן:

א. מעשה בראשית.

במסכת חגיגה מבואר, שהמתבונן ומסתכל בארבעה דברים אלו, (א) מה למעלה מרקיע שעל ראשי החיות. (ב) מה למטה מהן. (ג) מה לפנים בסוף גבול העולם למזרח. או מה היה קודם ששת ימי בראשית. (ד) ומה לאחור בסוף גבול העולם למערב. או מה יהיה אחרי שיכלה העולם. ראוי לו כאילו לא בא לעולם.

משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו, בנו לי פלטירין [=ארמונות] גדולים על האשפה, הלכו ובנו לו, אין רצונו של מלך להזכיר שם אשפה.

ומחמת הדין הזה, היה מקום לומר, שלא יקראו ולא יתרגמו בציבור מעשה בראשית, כדי שלא יבואו להתבונן בדברים האסורים, ולכן הוצרכו לומר, שאף על פי כן קוראים ומתרגמים אותו.

ב. מעשה לוט ושתי בנותיו.

היה מקום לומר, שלא יקראו מעשה לוט שבא על בנותיו, מפני כבודו של אברהם. ולכן הוצרכו לומר, שהוא נקרא ומתרגם בציבור.

ג. מעשה תמר ויהודה.

היה מקום לומר, שלא יקראו מעשה שבא יהודה על תמר כלתו, מפני כבודו של יהודה. ובאמת אין הדבר כן, כי אדרבה מעשה זה

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הוא שבחו של יהודה, שהודה על חטאו ולא בוש, ולכן הוא נקרא ומתרגם בציבור.

ד. מעשה עגל הראשון.

כל הפרשה בה מסופר מעשה העגל עד שריפתו בידי משה, קרויה מעשה עגל הראשון.

ומה ששאל משה את אהרן, מדוע עשה העגל, ומה שהשיבו אהרן, וסיפר לו המעשה, קרוי מעשה עגל השני.

והיה מקום לומר, שמעשה עגל הראשון לא יהיה נקרא ומתרגם בציבור, משום כבודם של ישראל. ובאמת אין הדבר כן, כי אדרבה, טוב לקרוא מעשה זה, שהיה להם כפרה.

ה. קללות וברכות.

היה מקום לומר, שפרשיות קללות וברכות לא יהיו נקראות ומתרגמות בציבור, שמא יבואו לעשות את המצוות מיראת הקללות ומאהבת הברכות, ולא יעשו לשם שמים.

ומכל מקום אין הדבר כן, ופרשיות אלו נקראות ומתרגמות בציבור.

ואפשר הטעם לכך משום שאמרו, לעולם יעשה אדם אף שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

ו. אזהרות ועונשים.

היה מקום לומר שפרשיות של אזהרות ועונשים, לא יהיו נקראות ומתרגמות בציבור שלא תחלש דעת הציבור בשמיעת כל העונשים עד שיאמרו טוב ליהנות מן העולם הזה בכל רצוננו, הואיל וסופנו ליענש.

ומכל מקום אין הדבר כן, ופרשיות אלו נקראות ומתרגמות בציבור.

ואפשר הטעם משום שעל ידי זה יראו יותר מלחטוא.

ז. מעשה אמנון ותמר.

היה מקום לומר, שלא יקראו מעשה אמנון ותמר, מפני כבודו של דוד. ולכן הוצרכו לומר, שהוא נקרא ומתרגם בציבור.

ח. מעשה אבשלום.

היה מקום לומר, שלא יקראו מעשה אבשלום, מפני כבודו של דוד. ולכן הוצרכו לומר, שהוא נקרא ומתרגם בציבור.

ט. מעשה פילגש בגבעה.

היה מקום לומר, שלא יקראו מעשה שחטאו בני גבעה בפילגש, מפני כבודו של שבת בנימין. ולכן הוצרכו לומר, שהוא נקרא ומתרגם בציבור.

י. הודע את ירושלים ואת תועבותיה.

היה מקום לומר שלא יפטירו בפרשת "בן אדם הודע את ירושלים את תועבותיה" (יחזקאל ט"ז ב'), שכן, עד שאדם בודק בתועבות ירושלים, יבדוק בתועבות עצמו, וכן דעת רבי אליעזר, שאין מפטירים בפרשה זו.

ומעשה באדם אחד, שהיה קורא למעלה מרבי אליעזר, "הודע את ירושלים את תועבותיה". אמר לו, עד שאתה בודק בתועבות ירושלים, צא ובדוק בתועבות אמך. בדקו אחריו, ומצאו בו שמץ פסול.

וחכמים חולקים עליו, ואומרים, שפרשה זו נקראת ומתרגמת בציבור.

אלו נקראים ולא מתרגמין

יש פרשיות שהן עצמן נקראות בציבור, אבל אין מתרגמין אותם, כדי שלא יבינו עמי הארץ, [וסימנן רעבד"ן], ואלו הן:

א. מעשה ראובן.

הפרשה בה נאמר, "ויילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו" (בראשית ל"ה כ"ב), קוראים אותו בציבור, אבל אין מתרגמין, שלא יתגנה ראובן.

ומעשה ברבי חנינא בן גמליאל שהלך לכבול, והיה חזן הכנסת קורא "ויהי בשפן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל פ ויהיו בני יעקב

קישור לקבלת ה"בקי צור" ©

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

שְׁנַיִם עָשָׂר" (בראשית ל"ה כ"ב). וכשבא המתרגם לתרגם אמר לו אל תתרגם אלא את האחרון, כלומר את סוף הפסוק, "וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר", ושיבחוהו חכמים.

ב. מעשה עגל השני.

הפרשה בה מבואר ששאל משה את אהרן מדוע עשה העגל, וסיפר אהרן למשה כיצד עשה את העגל, קוראים אותה בציבור, אבל לא מתרגמים.

כי נאמר בה, "וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמִי זָהָב הִתְפָּרְקוּ וַיִּתְּנוּ לִי וַאֲשַׁלְּכֶהוּ בְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה" (שמות ל"ב כ"ד). ויש לחוש שיטעו עמי הארץ, לומר ממש היה בו, שהרי יצא מעצמו.

אבל את המקרא עצמו קוראים, כי עמי הארץ אינם מבינים לשון מקרא.

וכן שנינו, רבי שמעון בן אלעזר אומר, לעולם יהא אדם זהיר בתשובותיו, שמתוך תשובה שהשיבו אהרן למשה, "וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמִי זָהָב הִתְפָּרְקוּ וַיִּתְּנוּ לִי וַאֲשַׁלְּכֶהוּ בְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה" (שמות ל"ב כ"ד), פקרו המינים, והעיוז פניהם לומר, יש ממש בעבודה זרה.

ג. ברכת כהנים.

קוראים אותה בציבור ואין מתרגמים, כי נאמר בה "וַיִּשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלַיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם" (במדבר ו' כ"ו), ויאמרו, הקדוש ברוך הוא נושא להם פנים.

ואינם יודעים שכדאי הם ישראל לשאת להם פנים, כמבואר במסכת ברכות, שהשיב הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, לא כדאי הם ישראל לשאת להן פנים? אני אמרתי "ואכלת ושבעת וברכת", כלומר יברכו על המזון רק אם אכלו ושבעו, והסמחמירים על עצמם ומברכים על המזון אפילו אכלו מעט עד כזית או עד כביצה.

ד. מעשה דוד ואמנון.

לעיל נתבאר, שפרשת אמנון ותמר, קוראים ומתרגמים, ואין חשש לפגיעה בכבוד דוד. אכן כל זה ברוב הפרשה, שלא נתפרש בה שאמנון היה בנו של דוד.

אבל פסוק ראשון, שבו נתפרש הדבר, שנאמר, "וַיְהִי אַחֲרַי כֵּן וַלְאִבְשָׁלוֹם בֶּן דָּוִד אַחֹת זָפָה וַשְּׁמָה תָמָר וַיֶּאֱהָבָהּ אֲמִנוֹן בֶּן דָּוִד" (שמואל ב' י"ד א'), קוראים אותו, ואין מתרגמים.

וזו היא דעת משנתנו. ודעת הברייתא, שפסוק זה אינו נקרא ואינו מתרגם בציבור.

להפטיר במרכבה

לדעת תנא קמא של משנתנו, אין מפטירין במעשה מרכבה בתחילת ספר יחזקאל.

ומסתבר שהטעם כמבואר לעיל בענין קריאת מעשה בראשית שלא יבואו להתבונן בדברים.

ורבי יהודה חולק, ואומר שמפטירין במרכבה, וכתבו התוס' שכן הלכה.

כל המקראות הכתובים בתורה

לגנאי קוראים אותם לשבח

יש מקראות בתורה שכתובים בלשון גנאי, ואין אנו קוראים את הכתוב, אלא לשון אחר משובח ממנו. ואלו הן המקראות הללו:

א. כתוב, "אִשָּׁה תִּאָרֵשׁ וְאִישׁ אַחֵר יִשְׁגַּלְנָהּ בֵּית תְּבֻנָהּ וְלֹא תִשָּׁב בּוֹ כָּרֶם תִּטְעַע וְלֹא תַחֲלֶלְנֶנּוּ" (דברים כ"ח ל"ז) והוא לשון מגונה. ואנו אומרים "וַיִּשְׁכַּבְנָהּ".

ואין כאן שינוי משמעות, שכן גם ישגלנה הוא לשון משכב, כמו שנאמר, "וַיִּשְׁכַּב יוֹשֵׁבֵת אֶצְלוֹ" (נחמיה ב' ו').

ב. כתוב "וַיִּכְפֹּה ה' בְּשַׁחֲיוֹן מִצְרַיִם וּבַעֲפָלִים וּבַגָּרֶב וּבַחֲרָס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהַרְפֹּא" (דברים כ"ח כ"ז), והוא לשון מגונה, ואנו אומרים "וּבִטְחָרִים".

ואין כאן שינוי משמעות, שכן זה זה משמעותו נקב בית הרעי, אלא שעפולים לשון מפורש הוא לגנאי יותר מטחורים.

ג. כתוב "וַיְהִי רָעַב גָּדוֹל בְּשִׁמְרוֹן וַהֲנִה צָרִים עֲלֶיהָ עַד

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור מסכת מגילה דף כה

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

היות ראש חמור בשמנים קסף ורבע הקב חרייונים
במשה קסף" (מלכים ב' ו' כ"ה), והוא לשון

מגונה, ואנו אומרים "דביונים".

ואין כאן שינוי משמעות, שכן זה זה לשון
רעי, חרי כמו רעי, ודביונים לשון זב מן
היונים. ונקטו לשון זה, שלא לפרש שהיו
ישראל אוכלים גלליהם בשומרון.

ד. כתוב (מלכים ב' י"ח כ"ז) "ויאמר אליהם רב שקה
העל אדניך ואליך שלחני אדני לדבר את הדברים האלה
הלא על האנשים הישבים על החמה לאכל את
חריהם" [=צואה קשה] "ולשתות את
שיניהם" [=צואה לחה וקרויה שיניהם על שם
שיני הכרכשתא] "עמכם", והוא לשון מגונה.
ואנו אומרים "לאכל את צואתם ולשתות את
מימי רגליהם". ואין כאן שינוי משמעות.

ה. כתוב (מלכים ב' י" כ"ז) "ויפתצו את מצבת הפעל
ויפתצו את בית הפעל וישמהו למחראות" [לשון רעי]
"עד היום", והוא לשון מגונה, ואנו אומרים
"למוצאות". ואין כאן שינוי משמעות.

רבי יהושע בן קרחה אומר, אומרים
"למחראות" ואין משנים, מפני שהוא גנאי
לעבודה זרה.

ליצנות מעבודה זרה

אמר רב נחמן, כל ליצנותא אסירא, חוץ
מליצנותא דעבודת כוכבים דשריא, כלומר
משום דבר אסור להתלוצץ ולגנות, חוץ
מעבודה זרה, שמותר להתלוצץ עליה
ולגנותה.

וראיה לדבר זה, שכך דיבר הנביא בספר
ישעיה (מ"ו א'-ב'), "כרע בל" על ברכיו "קרס"
[=נתרז רעי של] "נבו" והם עבודות זרות של בבל
... "קרסו כרעו יחדו לא יכלו מלט משא"
כלומר לא יוכלו לסבול משא הרעי שבנקביהם.

ורבי ינאי הביא ראייה מדברי הנביא בספר
הושע (י" ה'), "דברו דברים ... לעגלות בית
און" כלומר לקול השמועה הבאה על עגלי בית
און, הם עגלי הזהב שבבית אל, "יגורו שכן
שמרון" כלומר ידאגו שכיניהם שבשומרון, "כי
אבל עליו" על העגל "עמו" כשייטול סנחריב את
העגלים שלהם, "ויקמרו עליו יגילו" כלומר
והכמרים שהיו רגילים לשמוח עליו, עתה יאבלו
"על כבודו כי גלה ממנו". אל תקרי כבודו,
אלא כבידו, כלומר כובד משאו של ריעי
תהיה בו.

ואף על פי שפסלים הם, ולא בעלי חיים,
מדבר בהם הכתוב כן בלשון גנאי.

טול עבודה זרה ותן אותה בשי"ן תי"ו שלך

אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא
בריה דרב איקא, מותר לישראל לומר לעובד
כוכבים, טול עבודה זרה, ותן אותה בשי"ן
תי"ו שלך.

מי ששמועותיו שנואות

אמר רב אשי, מי שיוצאות עליו שמועות
רעות ושנואות [=דסנאי שומעניה] מותר

לבזותו בגימ"ל ושי"ן.

ופירש רש"י בשם תשובות הגאונים,
שהכוונה לכך שמותר לומר עליו שהוא בן
גיורת, כלומר בן זונה, ושמה מוסרת.

והכוונה בזה, שמותר לבזות גם את אמו
שילדתו.

ורבותיו של רש"י פירשו, שהכוונה לכך,
שאומרים עליו גייפא שטייא, כלומר נואף
שוטה, ואף על פי שלא הוכח הדבר אלא
ששמועות בלבד יוצאות עליו.

מי ששמועותיו טובות

ומי שיוצאות עליו שמועות שמעשיו טובים
[=דשפיר שומעניה] מותר לשבח, ומי

שמשבחו, ינוחו לו ברכות על ראשו.

סליק פרק הקורא את המגילה עומד